

Quins són els recursos informatius que tenim disponibles ?

Els llenguatges i els formats en que se'ns presenta la informació

G.DURBAN (2006)

La revolució digital ha donat lloc a:

- Nous llenguatges i noves formes de comunicar.
- Nous tipus de documents predominants.
- Un nou entorn de comunicació.

1. Nous llenguatges i noves formes de comunicar

La digitalització de la informació ha possibilitat la creació de nous formats (el multimèdia i el hipermèdia) i ha facilitat l'accés i processament dels ja existents (el text, la imatge, el so i l'audiovisual).

La forma predominant d'estructurar i transmetre la informació actualment s'està significativament modificant cap al que podem anomenar el format multimèdia o hipermèdia en les noves xarxes de comunicació digital. Es combina l'expressió artística visual i el llenguatge verbal en hiperdocuments interactius i multisensorials.

La integració de text, so i imatge en els documents multimèdia junt amb la interactivitat fan d'aquest format quelcom específic que ens obliga a considerar com una necessitat el domini no únicament de la competència lingüística (del llenguatge verbal) sinó també de la competència comunicativa en els diferents llenguatges que el conformen.

La utilització de manera habitual d'altres llenguatges per comunicar continguts també fa necessari eixamplar el concepte de lectura i escriptura que fins ara havíem associat únicament al text.

- Llenguatge verbal - Lectura de text
- Llenguatge visual - Lectura d'imatge.
- Llenguatge audiovisual - Lectura d'audiovisual.

El que és nou és la lectura de multimèdia o hipermèdia que combina els diferents llenguatges ja existents.

El llenguatge és un instrument de comunicació i de construcció de coneixement, amb els nous llenguatges veiem que ens cal un nou terme que sigui denominador comú tant en la descodificació i comprensió de continguts com en la seva creació, edició o elaboració.

Llegir és dotar de significat i escriure és expressar i comunicar significats, construir una representació coherent del significat. La lectura i l'edició de continguts expressats en diferents llenguatges utilitzant diferents suports (paper i digital) demana actualment de noves competències en el lector.

2. Components del multimèdia

1. El text o representació escrita del llenguatge verbal

- Es transmet clarament el missatge de la forma més breu possible.
- El text es de suport o complementari.
- En el multimèdia el text adquireix un valor icònic combinat amb la resta d'elements de la pantalla.

Tipus de textos:

- Textos que transmeten informació.
- Textos que indiquen la realització d'alguna acció (anuncis, notes, missatges...)
- Textos que ofereixen la interpretació de l'autor del significat d'una informació o d'algun aspecte de l'experiència humana real o imaginària. Orientats a la reflexió crítica i imaginativa.

2. El so

- El component sonor d'una aplicació multimèdia està formada pel comentari, la música, els sorolls, els efectes especials i els silencis.
- El comentari o narració oral en el multimèdia és la digitalització del llenguatge verbal oral per a servir de comentari.
- Té avantatges sobre el text escrit a afectes de facilitar la comunicació. La parla és un comportament comunicatiu que supera al llenguatge escrit en capacitat expressiva i quantitat d'informació proporcionada. Com diu Alfons Gutierrez: *"Es fácil suponer que el audiovisual será el lenguaje predominante en el futuro digital de las redes de comunicación. El desarrollo tecnológico nos permitirá volver a un modelo de comunicación más "natural" predominante en la época anterior al medio impreso y basado en el gesto, la imagen i el lenguaje oral".* (1)
- La relació entre so i imatges és un tema en torn del qual s'ha investigat molt des dels estudis sobre el cinema i la televisió.
- El contribueix amb la imatge a donar una sensació de realitat, a recrear una situació, un ambient, un estat d'ànim o una emoció.
- Els sons ambientals i el diàleg tenen com a principal funció la representació de la realitat.
- La música en molts casos no se suposa part de la realitat representada sinó de la representació i acostuma a tenir com a funció implicar mental i emocionalment a l'espectador en la situació representada.

3. Els gràfics

- Els documents multimèdia tenen dos components bàsics: el visual i el sonor.
- El llenguatge verbal escrit formaria part del component visual i el llenguatge verbal oral del component sonor.
- El component visual es percep per la vista i té dues parts diferenciades:
 1. El disseny de l'entorn gràfic de l'aplicació.
 2. Les imatges o arxius gràfics (inclosos els de vídeo i animació) que s'incorpora a aquest entorn.
- La pantalla del monitor és el dispositiu de presentació de continguts que en la major part són visuals i perceben pel sentit de la vista.
- Respecte les imatges ens hem de plantejar l'elecció de tipus de pla, d'angulació, la mida, la ubicació en la pantalla i la seva forma d'aparèixer i desaparèixer.

¹ Gutierrez Martín, Alfonso (2003). *Alfabetización digital: algo más que ratones y teclas*. Barcelona: Gedisa.

- Classificació dels plans o enquadraments en funció de la part de la realitat representada.
 - *Pla detall.* Presenta un petit fragment o detall de l'acció.
 - *Primer pla.*
 - *Pla mig.*
 - *Pla americà.*
 - *Pla general.* S'utilitzen per descriure el context de l'acció.
 - Gran pla general.

- Classificació de posicions d'angulació de la càmera respecte la realitat representada:
 - *Angle normal.* L'observador està a a la mateixa alçada. Dóna quotidianitat allò representat.
 - *Angle picat.* L'observador està a alçada superior. Minimitza allò representat.
 - *Angle contrapicat.* La realitat observada es situa per sobre de l'observador. Magnifica allò representat.

- Mentre que en el cinema i la TV la mida de la imatge és sempre la mateixa, en les aplicacions multimèdia, igual que en el còmic i ens els mitjans impresos, la mida i el lloc on s'ubica la imatge dins la pantalla i la relació amb la resta d'elements que la componen contribueixen també a la seva significació.

4. La imatge en moviment

- És una seqüència d'imatges.
- La seva utilització està justificada en la mesura que la seva forma de representar la informació sigui la més adequada al tipus de missatge. És adequada per:
 - Transmetre desplaçaments en l'espai.
 - Recrear situacions en espais no accessibles.
 - Quan interessa destacar que el temps és un factor important en la informació gràfica que volem transmetre.
 - Quan el que interessa és un moviment, un procés, una evolució.

Animació. Dibuixos animats o textos animats. Es tracte d'imatges generades per ordinador.

Vídeo. Seqüència d'imatges o fotografies que es capturen amb càmeres de vídeo a partir de la pròpia realitat encara que siguin susceptibles de ser manipulades una vegada digitalitzades.

Tipus d'imatges:

- Com a representació d'una realitat existents
- Com a representació d'una realitat que no existeix, una realitat virtual que es crea amb l'ordinador però que costa distingir de la imatge captada per la càmera.
- És important conèixer els fonaments del llenguatge de la imatge en moviment (el llenguatge audiovisual).
 - El guió audiovisual (o cinematogràfic) que ordena les diferents seqüències que es divideixen en escenes i que estan formades pel plans.
 - El guió tècnic que determina els detalls de cada escena.
 - El guió literari que descriu i narra els continguts.
 - Cal determinar l'enquadra't i l'angulació, la durada dels plans i dels moviments de rotació i desplaçament de la càmera, i els procediments de transmissió (el tall, el fundi't, l'encadena't...)